

**Protokół z III posiedzenia Zespołu do Spraw Romskich
Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych
Warszawa, 22 września 2008 r.**

Część wstępna

W dniu 22 września 2008 r. w Warszawie odbyło się III posiedzenie Zespołu do Spraw Romskich Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych, zwanego dalej „Zespołem”. Lista obecności w załączeniu.

Posiedzenie Zespołu otworzył Sekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji Pan Tomasz Siemoniak, Współprzewodniczący Komisji Wspólnej. Powitał zebranych, a następnie przekazał głos przedstawicielowi mniejszości romskiej w Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych Panu Romanowi Chojnackiemu, który poprowadził dalszą część spotkania.

Następnie członkowie Zespołu do Spraw Romskich przyjęli porządek obrad posiedzenia.

Porządek obrad

1. Zatwierdzenie protokołu z II posiedzenia Zespołu do Spraw Romskich.
2. Harmonogram pracy Zespołu do Spraw Romskich w 2009 r.
3. Informacja na temat stanu realizacji oraz efektywności działań *Programu na rzecz społeczności romskiej w Polsce* oraz „komponentu romskiego” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.
4. Informacja na temat pozyskiwania i wydatkowania zwiększonej subwencji oświatowej dla szkół.
5. Prezentacja Warszawskiego Biura Programu Narodów Zjednoczonych ds. Osiedli Ludzkich (UN-HABITAT) na temat działalności i planów Biura.
6. Sprawy bieżące.
 - Sprawozdanie z I Szczytu do Spraw Romów Unii Europejskiej.

Ad 1.

Pan Roman Chojnacki zwrócił się do członków Zespołu z prośbą o zgłoszenie ewentualnych uwag do protokołu z II posiedzenia Zespołu. Wobec braku uwag, protokół został przyjęty.

Ad 2.

Pan Roman Chojnacki zwrócił się do członków Zespołu z prośbą o zgłoszenie ewentualnych uwag do harmonogramu prac Zespołu do Spraw Romskich na rok 2009.

Zebrani zwrócili uwagę, że harmonogram powinien mieć charakter elastyczny, tak aby możliwe było wprowadzanie w nim zmian. Pan Tomasz Siemoniak poinformował zebranych o planowanym w listopadzie br. wyjazdowym posiedzeniu Zespołu. W związku z powyższym zaproponował zmianę numeracji poszczególnych spotkań.

Uzupełniony harmonogram został zatwierdzony przez członków Zespołu.

Ad 3.

Pan Dobiesław Rzemieniewski przedstawił *Informację w sprawie realizacji Programu na rzecz społeczności romskiej w Polsce* oraz poinformował zebranych o planowanym uruchomieniu „komponentu romskiego” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Podkreślił, że dotychczasowe środki na realizację zadań objętych *Programem na rzecz społeczności romskiej w Polsce* były niewystarczające. Zauważył również, że przy uwzględnieniu kwoty 10 mln zł pochodzącej z rezerwy celowej budżetu państwa, środków Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, środków Ministerstwa Edukacji Narodowej corocznie przeznaczanych na finansowanie części zadań edukacyjnych objętych *Programem* oraz środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Społecznego, można sądzić, że w kolejnych latach zostanie rozwiązany problem niedostatecznego finansowania zadań na rzecz społeczności romskiej. Dodał, że dla zapewnienia odpowiedniego wydatkowania środków publicznych na rzecz mniejszości romskiej, koordynację działań objętych *Programem* oraz PO KL powierzono Ministerstwu Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Pan Janusz Kamiński poprosił o dodatkowe wyjaśnienia w sprawie wstrzymania naboru wniosków do Poddziałania 1.3.1 PO KL. Podkreślił również, że część organizacji romskich, chcących aplikować o środki pochodzące z „komponentu romskiego”, nie podoła procedurom związanym z wypełnieniem wniosku w Generatorze Wniosków Aplikacyjnych.

Pan Bartosz Ziółkowski wyjaśnił, że w sierpniu br. Władza Wdrażająca Programy Europejskie podjęła działania mające na celu publikację ogłoszeń i informacji o uruchomieniu

procedury konkursowej w ramach Poddziałania 1.3.1 PO KL. Ze względu jednak na przekazaną w tym okresie przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego informację, że w terminie około dwóch tygodni zmianie ulegną trzy dokumenty o kluczowym znaczeniu dla sposobu realizacji PO KL, WWPE podjęła decyzję o wstrzymaniu ogłoszenia konkursu. Wskazane dokumenty (*Wytyczne w zakresie kwalifikowania wydatków w ramach PO KL*, *Zasady finansowania PO KL* oraz *Zasady kontroli w ramach PO KL*) dotyczą realizacji całego PO KL, nie odnoszą się wyłącznie do „komponentu romskiego” i jego beneficjentów. Dodał również, że ogłoszenie naboru wniosków do Poddziałania 1.3.1 planowane jest na październik br. Poinformował także, że procedura składania wniosków do PO KL przewiduje wykorzystanie Generators Wniosków Aplikacyjnych, a zatem nie ma możliwości wprowadzenia uproszczonych zasad dla „komponentu romskiego”. Zachęcił potencjalnych wnioskodawców do zawierania partnerstw, np. z organizacjami pozarządowymi czy jednostkami samorządu terytorialnego, dysponującymi odpowiednim zapleczem technicznym i personalnym umożliwiającym wypełnienie aplikacji za pomocą GWA. Ponadto, zaproponował zebranych, aby zgłaszali zapotrzebowanie na szkolenia z zakresu „komponentu romskiego” PO KL bezpośrednio do Instytucji Pośredniczącej II stopnia dla Poddziałania 1.3.1 PO KL, czyli WWPE.

Pan Dobiesław Rzemieniewski dodał, że procedura oceny wniosków składanych w ramach Poddziałania 1.3.1 przewiduje, że jeśli wniosek zostanie odrzucony z przyczyn formalnych lub merytorycznych, nie ma przeszkód, aby wnioskodawca po usunięciu uchybień złożył wniosek повторно.

Pan Bartosz Ziółkowski wyjaśnił również, że wniosek, po przejściu etapów weryfikacji formalnej i merytorycznej jest zamieszczany na liście rankingowej wniosków spełniających minimum punktowe, uszeregowanych w kolejności malejącej liczby uzyskanych punktów. Na tym etapie wnioskodawca nie może dokonywać korekty wniosku.

Pani Sylwia Maroń zwróciła uwagę na problem braku przeprowadzania przez jednostki samorządu terytorialnego konsultacji wniosków składanych do *Programu* z lokalną społecznością romską. Pan Marian Gil potwierdził istnienie tego problemu na przykładzie Urzędu Miasta Krakowa. Pan Janusz Kamiński zaproponował, aby wprowadzić do *Programu* zapis warunkujący przyznanie dotacji od przeprowadzenia konsultacji wniosku z przedstawicielami mniejszości romskiej.

Pan Dobiesław Rzemieniewski poinformował zebranych, że Ministerstwo corocznie zwraca uwagę wnioskodawcom *Programu*, aby przy tworzeniu wniosków mieli na uwadze konsultacje z przedstawicielami społeczności romskich i podejmowanie współpracy w trakcie realizacji zadania. Podkreślił rolę pełnomocników wojewodów do spraw mniejszości

narodowych i etnicznych w zachęcaniu wnioskodawców do przeprowadzania konsultacji. Powołał się także na przykład Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego, który skorzystał z możliwości przeprowadzenia konsultacji w trakcie wstępnej oceny wniosków złożonych do *Programu*. Jednocześnie sceptycznie odniósł się do pomysłu uzależnienia przyznania dotacji od przeprowadzenia konsultacji, argumentując, że zastosowanie takiej praktyki mogłoby grozić zaniechaniem prowadzenia działań w miejscach, gdzie wsparcie w ramach *Programu* jest niezbędne.

Pan Karol Gierliński zauważył, że w części gmin, zarówno Romowie, jak i samorządowcy, nie mają świadomości istnienia programów pomocowych. Pani Sylwia Maroń zwróciła uwagę, że jednostki samorządu terytorialnego przekazują organizacjom pozarządowym środki na realizację zadań objętych *Programem* z dużym opóźnieniem. Często uniemożliwia to realizację zadań. Pani Małgorzata Różycka wystąpiła z wnioskiem, aby na forum Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego przypomnieć przedstawicielom samorządów o realizacji *Programu na rzecz społeczności romskiej w Polsce*. Ponadto, zauważyła, że bez podejmowania prób zdyscyplinowania jednostek samorządu terytorialnego, wdrażanie polityki państwa w zakresie pomocy mniejszości romskiej może być zagrożone.

Pan Tomasz Siemoniak zobowiązał się do przedstawienia informacji na temat *Programu* na najbliższym posiedzeniu KWRiST. Dodał również, że wraz ze Współprzewodniczącym Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych Panem Arturem Jabłońskim planuje spotkania z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego, na których będą poruszane zagadnienia związane z mniejszościami narodowymi i etnicznymi oraz społecznością posługującą się językiem regionalnym. Stwierdził, że jednym z zagadnień może być wdrażanie *Programu na rzecz społeczności romskiej w Polsce*.

Pani Elżbieta Radziszewska zaproponowała zebranych, aby w przypadkach odnotowania nieprawidłowości w działaniach podejmowanych przez organy jednostek samorządu terytorialnego, zawiadamiali pisemnie Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania.

Pan Andrzej Mirga zauważył, że działania podejmowane w Polsce na rzecz Romów, w tym *Program na rzecz społeczności romskiej w Polsce*, są oceniane pozytywnie. Zwrócił jednak uwagę na brak wypracowania mechanizmu legalizacji romskich osiedli, stanowiących samowole budowlane. Podkreślił, że problem może w przyszłości narastać, czego sygnałem jest sprawa legalizacji budynków na osiedlu w Koszarach (woj. małopolskie).

Pan Marian Gil oraz Pan Janusz Kamiński zwrócili się z prośbą o wyjaśnienie, dlaczego stowarzyszenia romskie nie mogą ubiegać się o dofinansowanie do remontów mieszkań i domów w ramach *Programu na rzecz społeczności romskiej w Polsce*.

Pan Dobiesław Rzemieniewski wyjaśnił, że o dofinansowanie remontów może ubiegać się jedynie właściciel lokalu. W sytuacji, gdy Romowie zajmują mieszkania komunalne, partnerem do wykonania prac remontowych jest gmina. Podkreślił, że w *Programie* wprowadzono wymóg kierowania się opinią lokalnej społeczności romskiej w wyborze lokali kwalifikowanych do przeprowadzenia remontów lub zapewnienia, że Romowie zostaną włączeni do realizacji projektu.

Ad 4.

Pan Robert Bładycz oraz Pani Sylwia Maroń zauważyli, że dotychczasowe działania podejmowane w celu wyegzekwowania od jednostek samorządu terytorialnego oraz szkół wydatkowania zwiększonej subwencji oświatowej zgodnie z przeznaczeniem, nie przynoszą rezultatu. Podkreślili, że bez wprowadzenia precyzyjnego mechanizmu kontroli, weryfikacja pozyskiwania i wydatkowania subwencji nie będzie możliwa.

Pan Tadeusz Winczewski poprosił o wyjaśnienie dlaczego zwiększona subwencja oświatowa z tytułu dodatkowych zadań dla uczniów romskich nie obejmuje uczniów uczęszczających do przedszkoli oraz klas „0”. Pani Inga Mirga potwierdziła, że w przypadku dzieci korzystających z edukacji przedszkolnej, nie ma możliwości uzyskania wsparcia na podręczniki i materiały szkolne. Pan Dobiesław Rzemieniewski poinformował, że zadania edukacyjne na rzecz uczniów romskich uczęszczających do przedszkoli i klas „0” są częściowo dofinansowane ze środków *Programu na rzecz społeczności romskiej w Polsce*. Subwencja oświatowa nie przewiduje wsparcia edukacji przedszkolnej.

Pani Inga Mirga zwróciła również uwagę na problem nie przekazywania przez dyrektorów szkół danych o dzieciach romskich uczących się w placówkach. Pani Sylwia Maroń potwierdziła, że częstą praktyką jest decyzja dyrektorów szkół, w których uczy się mała liczba dzieci romskich, o nieuwzględnianiu dzieci romskich w Systemie Informacji Oświatowej (SIO), w celu uniknięcia obowiązku organizowania dodatkowych zadań dla uczniów romskich w placówce.

Pani Elżbieta Radziszewska zauważyła, że w celu rozwiązania powyższego problemu można poddać pod rozagę założenie stowarzyszenia rodziców uczniów romskich, które będzie monitorowało sytuację oraz interweniowało w konkretnych przypadkach.

Pan Andrzej Mirga podkreślił, że edukacja dzieci romskich przynosi efekty jedynie w pewnych zakresach. W kontekście wysokości środków, jakie płyną z budżetu państwa na dodatkowe zadania edukacyjne dla dzieci romskich, jakość tych zadań jest niezadowalająca.

Pani Grażyna Płoszajska poinformowała, że część oświatowa subwencji ogólnej jest dochodem własnym jednostki samorządu terytorialnego. Zgodnie z art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2008 r. Nr 88, poz. 539) o sposobie wydatkowania subwencji decyduje organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego. Zgodnie z powyższym resorty edukacji oraz spraw wewnętrznych i administracji nie mają możliwości podjęcia działań kontrolnych w zakresie wykorzystania subwencji przez samorządy. Pani Grażyna Płoszajska zauważyła również, że placówka oświatowa nie ma obowiązku zgłaszania uczniów romskich do SIO, jeśli nie podejmuje dodatkowych działań wspomagających edukację uczniów romskich. Niemniej jednak w takiej sytuacji właściwi kuratorzy oświaty mogą monitorować, czy szkoły wywiązują się z zapewniania uczniom romskim ich potrzeb.

Pan Dobiesław Rzemieniewski przypomniał działania podjęte przez resorty spraw wewnętrznych i administracji oraz edukacji narodowej mające na celu weryfikację wydatkowania zwiększonej subwencji oświatowej przez jednostki samorządu terytorialnego. Przedstawił zebranym wspólny list Ministra Edukacji Narodowej oraz Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji skierowany do wojewodów oraz wojewódzkich kuratorów oświaty w sprawie zgłaszanych przez członków Zespołu nieprawidłowości w wydatkowaniu subwencji. Poinformował również, że Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji wystąpił do Prezesa Rady Ministrów z prośbą o zgłoszenie Najwyższej Izbie Kontroli propozycji przeprowadzenia w roku 2009 kontroli pozyskiwania i wydatkowania zwiększonej subwencji oświatowej przez jednostki samorządu terytorialnego w zakresie edukacji uczniów romskich. Dodał, że mając na uwadze pozytywne rezultaty przeprowadzonej przez NIK kontroli dotyczącej nauczania języków mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego w szkołach, istnieje nadzieja, iż kontrola wydatkowania zwiększonej subwencji oświatowej przyczyni się do poprawy sytuacji w zakresie jej pozyskiwania i wydatkowania przez samorządy.

Pani Małgorzata Różycka zwróciła uwagę, że mimo iż środki przekazywane w ramach subwencji mają charakter nieznaczony i nie można wymagać od gmin ich szczegółowego rozliczenia, to corocznie publikowane przez MEN rozporządzenie w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego wprowadza szczegółowy algorytm na podstawie którego, stosując wagę P9 i P10, łatwo jest oszacować środki otrzymywane przez gminę ze zwiększonej subwencji dla uczniów pochodzenia

romskiego, dla których szkoła podejmuje dodatkowe zadania edukacyjne. Szczegółowe dane dotyczące subwencji oświatowej wykazywane są również w metryczce oświatowej gminy. Podkreśliła, że nacisk społeczny stosowany wobec jednostek samorządu terytorialnego jest niewystarczający, a brak woli do wprowadzenia kontroli wydatkowania środków z subwencji jest niezrozumiały. Ponadto, Pani Małgorzata Różycka dodała, że ze środków subwencji powinni być zatrudniani asystenci edukacji romskiej oraz nauczyciele wspomagający edukację romską. Praktyka pokazuje jednak, że szkoły, w których uczą się dzieci romskie, wykazują zatrudnienie nauczycieli wspomagających, niemniej jednak nie są to nauczyciele wspomagający edukację romską w rozumieniu *Programu na rzecz społeczności romskiej w Polsce*.

Pani Elżbieta Radziszewska zauważyła, że kwestię prawidłowego wydatkowania zwiększonej subwencji oświatowej oraz wprowadzenia systemu kontroli może rozwiązać jedynie zmiana przepisów prawnych.

Ad 5.

Pan Przemysław Bobak przedstawił informację na temat działalności Warszawskiego Biura Programu Narodów Zjednoczonych ds. Osiedli Ludzkich (UN-HABITAT) oraz poinformował zebranych o efektach działań prowadzonych przez jednostkę w państwach Półwyspu Bałkańskiego. Jedną z dziedzin, na jakich koncentruje się praca Biura, jest poprawa warunków życia w osiedlach wzniesionych niezgodnie z prawem, w tym w osiedlach romskich. W swych działaniach UN-HABITAT kieruje się zasadą zrównoważonego rozwoju miejskiego. Zadaniem Biura jest przede wszystkim pomoc ekspercka, formułowanie baz danych, badanie i określanie skali lokalnych problemów bytowych. Pan Przemysław Bobak poinformował zebranych, że w celu dokonania oceny lokalnych potrzeb w zakresie sytuacji mieszkaniowej mniejszości romskiej w Polsce, w listopadzie 2007 r. dokonano analizy warunków życia Romów w trzech miejscowościach – w Mielcu, Ochotnicy i Maszkowicach. UN-HABITAT na podstawie poczynionych obserwacji, dostrzega potrzebę czynnego włączania społeczności romskiej w działania służące poprawie warunków bytowych. Ponadto, proponuje stworzenie sieci gmin podejmujących zadania na rzecz poprawy warunków mieszkaniowych Romów, będącej forum współpracy oraz wymiany dobrych praktyk w zakresie mieszkalnictwa. Podsumowując swoje wystąpienie, zaprosił przedstawicieli mniejszości romskiej do współpracy z Biurem.

Ad 6.

Pani Wiesława Kostrzewa-Zorbas przedstawiła sprawozdanie delegacji rządu polskiego ze zorganizowanego przez Komisję Europejską w dniu 16 września br. I Szczytu Unii

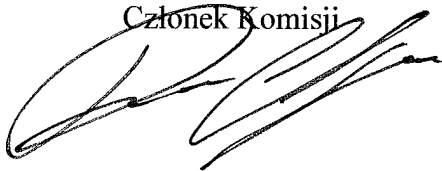
Europejskiej do Spraw Romów (kopia w załączeniu). Pan Stanisław Stankiewicz podkreślił, że podczas Szczytu potępiono politykę rządu włoskiego wobec Romów.

Pan Stanisław Stankiewicz zaproponował, aby na kolejne posiedzenia Zespołu zapraszać również przedstawicieli innych resortów oraz Komendy Głównej Policji. Pan Marian Gil wystąpił z wnioskiem, aby na planowane w listopadzie spotkanie zaprosić również przedstawicieli władz Miasta Krakowa oraz Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego.

IV posiedzenie Zespołu do Spraw Romskich zostało zaplanowane na dzień 24 listopada 2008 r. Miejscem obrad będzie Kraków. Posiedzenie zamknął Pan Roman Chojnacki.

Roman Chojnacki

Członek Komisji

Tomasz Siemoniak

Współprzewodniczący Komisji

